

toliko žudenu sveslovensku uzajamnost«. Na tu su zadaću pozvani drugi ljudi i druge knjige.

Odlomak Parčičevoga rukopisa glagolskoga misala primila je naša Staroslovenska Akademija na dar od prof. Vajsa. Rukopis Parčičev pisan je vrlo čitljivo crnom, a Vajsova korektura crvenom tintom. Prof. Vajs u popratnom pismu želi, da se rukopis »čuva pošteno kao dokumenat dragocjene ostavštine Parčičeve,« a mi dodajemo i kao dokumenat neumrloga truda Dra Vajsa. Drugi dio rukopisa predao je još 1926. Dru Antunu Mrakovčiću, da ga ponese u Krk. — Čitav rukopis može danas sutra dobro poslužiti redaktorima pri novim edicijama glagolskoga misala.

Recenzije.

Dr. Fra Julijan Jelenić: Povijest Hristove Crkve. III. knjiga (god. 692.—1054.) Naklada HBA, Zagreb. Tisak Nadbiskupske tiskare 1928. — 8° str. IV + 256. U komisiji: Saveza III. Reda sv. Franje, Zagreb, cijena 80 Din. + poštarina.

Ova knjiga Povijesti Crkve Hristove obrađuje prvo razdoblje srednjega vijeka obuhvaćajući događaje od petošestog crkvenog sabora 692. g. do konačne provedbe istočnoga raskola g. 1054. Razdijeljena je ova knjiga u dva opsežna dijela. Prvi dio crta nam *izvansku povijest* katoličke Crkve, a drugi dio bavi se predočivanjem njezine unutarnje povijesti. U *izvanskoj povijesti* ocrtao nam je pisac katoličku crkvu u njezinom golemom misijonarskom djelovanju oko pokrštavanja različitih poganskih naroda, koji su se poslije seobe naroda ustalili u raznim dijelovima Evrope. To su narodi germanski, slavenski i ogranak uraloaltajskih plemena Mađari.

S osobitom je pomnjom obradio povijest pokrštavanja slavenskih naroda, kao Hrvata, Slovenaca, Srba, Bugara, Moravljana i Slovaka, Čeha, Poljaka, Rusa i Polapskih Slavena. Kako strani historici veoma oskudno obrađuju povijest slavenskih naroda, to nas je pisac uvelike zadužio što je baš ovaj dio obradio s naročitom pažnjom, prikupivši i osvrnuvši se na sva poznata vrela, koja se tiču *specijalno* slavenske crkvene povijesti, te uvaživši i najnovije rezultate naučnog istraživanja naših domaćih povjesničara na tom području. Stoga će upravo u obradbi povijesti kršćanstva kod Slavena naći svaki čitalac mnogo dragocjenih i dosada u širim krugovima nepoznatih detalja. Iz povijesti pokrštavanja raznih naroda u srednjem vijeku vauredno lijepo odsijeva blagotvorno djelovanje katoličke crkve, koja je kao dobra majka s ljubavlju privijala sve narode bez razlike na svoje grudi, da ih preporodi ne samo u svijetlu evanđelja, nego da ih također kultivira i civilizuje, jer su misijonari katoličke Crkve ujedno začetnici i promicatelji kulture kod svih tih naroda.

Posebnu pažnju skreće pisac u obradbi izvanje povijesti ovoga razdoblja na pitanje istočnog raskola. To je pitanje osobito znatno za nas, koji smo silom prilika u takvom položaju, da nam je nužna jasna orijentacija prema tom pitanju na osnovu historijski sigurno zajamčenih dokumenata. Pisac je svom objektivnošću ocrtao ne samo historijsku činjenicu raskola, nego nam također prikazao dublje uzroke, koji su dugo vremena pripravljali tlo istočnom raskolu, kao što su bizantinizam, cezaropapizam i razna krivovjerja u vezi s karakterom helenske rase te disciplinarnim razlikama između istočne i zapadne Crkve. Dogodaji pak, koji su se nanizali oko samog raskola, bili su najbližim povodom za prekinuće već otprije uzdrmanog jedinstva. Sve je to pisac dokumentirao prvorazrednim izvorima, što daje čitavoj obradbi neosporivu kritičku naučnu vrijednost.

U drugom dijelu ove knjige ocrtao je pisac unutrašnju povijest katoličke Crkve u tom razdoblju. Osvrnuo se dosta opširno i na tužne prilike papinstva od 8.—10. stoljeća, kada je ono uslijed premoći samovoljnih knezova bilo poniženo, ali se i u tom razdoblju pokazalo, makar su na čelu Crkve stajali mnogi nedostojni pape, da Crkva kao božanstvena uredba ipak nije mogla da se pokoleba. Pisac je nadalje predočio razvoj tadanje crkvene discipline, te socijalno karitativno djelovanje katol. Crkve. Ocrtao je najznatnije ogranke istočnog i zapadnog monaštva, napose utjecaj monaštva u našim krajevima, gdje je opet prikupio i upotrijebio našu domaću historijsku građu i dokumente naročito u Dalmaciji, Srbiji i dalje u južnim krajevima Balkana, gdje je u to doba najviše izašao na glas svojom monaškom revnošću Ivan Rilski († 946.), koga osobito bugarska crkva uvelike poštuje.

Najposlije prikazao je pisac rad katoličke Crkve u tom razdoblju na području znanosti i umjetnosti. Premda su prilike za taj rad bile veoma nepovoljne, jer su narodi, koji su usljed seobe naroda zaposieli razna područja Evrope, bili gotovo bez ikakve kulture i civilizacije, pa im je Crkva istom dala prve elemente kulture i civilizacije, pored svega toga našlo se osobito u redovima svećenstva i monaštva veoma zaslužnih trudbenika kako na naučnom polju, osobito bogoslovskih struka, tako i na literarnom i umjetničkom, kao pjesništvu, glazbi, graditeljstvu i likovnoj umjetnosti.

S obzirom na spoljašnju i tehničku opremu odgovara i ova III. knjiga kao što i prve dvije potpuno naučnom karakteru i zahtjevima. Pisac je ovom knjigom opet uvelike zadužio našu bogoslovsku crkveno historijsku literaturu, izoravši veliki dio još neobrađene njive kod nas. Zato mu dugujemo veliku harnost, a djelo mu najtoplije preporučamo svim kategorijama našega svećenstva osobito pak katehetama profesorima na srednjim školama, te slušačima bogoslovlja.

Dr. J. Oberški.

Boniface Badrov, O. F. M., La notion de la vie d'après Bergson. Sarajevo 1926.

Iz pažnje prema svakome našem naučnom radniku bilježimo ovu doktorsku tezu na friburškom sveučilištu. Savremena tema — Bergsonova